

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc. — Manuscrise nu se
retrimet.

INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiune în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, Heinrich
Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppelitz
Nachfolger; Aston Oppelitz, J.
Donnerberg, în Budapesta: A. F.
Goldberger, Edeleyn Bernat; în
București: Agence Havas, Sca-
noursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karoly & Laemann.

Prețurile inserțiilor: o soră
garmond pe o coloadă 8 cr. și
80 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
seriă 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU VII.

„Gazeta” iese în ziua care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la d.d. colecteri.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiu
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu duminică în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
sau 15 bani. Atâtă abonamonte
câtă și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 163.

Brașov, Luni-Marti, 26 Iulie (7 August)

1894.

Wekerle și cestiunea naționalităților.

Brașov, 25 Iulie v.

Încă de câteva săptămâni s'a fost anunțată din partea pressei oficioase maghiare, că ministru-președinte Wekerle va face la Baia-mare, înainte a alegătorilor săi, enunțaiuni importante privitoare la cestiunea naționalităților.

Ei bine, d-lu Wekerle a vorbitu erî, desfășurându-și totă înțelepciunea lui politică în această cestiune, și la ce rezultat a ajuns?

Precum se vor convinge cetitorii noștri din telegrama de mai jos, rezultatul vorbirei sale este pe cât de absurd, pe atât de compromițător pentru politica guvernului.

Înainte de tôte, copiându pe Coloman Tisza, d-lu Wekerle în genere nici nu vrea să recunoscă, că există aici o cestiune a naționalităților. Sunt, dize elu, numai aspirațiuni de-a introduce limba naționalităților după teritorii în contul limbii statului, dër aceste aspirațiuni nu sunt nouă, ci seculare.

Este adevărat, că sunt foarte vechi aspirațiunile pentru egala îndreptărire a limbilor, dër nisuițele contrare de a-le nimici cu ajutorul „limbei statului”, se datéză numai de vr'o douăzeci de ani. Nu vede dër d-lu Wekerle, că recunoscându vechimea acelor aspirațiuni, admite, că rădăcina lor e mai tare și mai afundă decât rădăcina „limbei statului”?

Dër ceea ce-lu supără mai tare pe ministru-președinte este, că cestiunea naționalităților e sprijinită din afară. Va să dîcă totu există?

Sunt unii, dîce, carî alarméză străinătatea cu gravaminele lor, carî pot afla îndreptare numai aici în țară. Va să dîcă totu există gravamine naționale, carî au lipsă de îndreptare?

O asemenea alarmare și provocare a străinătății trebuie să fiă împiedecată. Cum și prin ce mijloce?

Nu cumva prin introducerea censurii pentru pressă ca în Rusia?

Cât pentru libertatea cuvântului și de întrunire d-lu Wekerle găsesce, că trebuie restrînsă. Mai trebuie să se înăsprască și măsurile polițienesci, pentru ca să fiă feriți cetățenii de „terrorismul”, ce, după elu, l'ar săvârși ei înșiși atunci când se încumetă a-și apăra limba lor maternă în contra violentărilor, ce trebuie să le îndure ea în interesul lătrei „limbei statului”.

Când s'a introdus limba maghiară ca „limbă a statului” la 1868, s'a creat și legea de naționalitate. Pentru ce s'a făcutu acesta, pentru ca să se pună ore-carî stavile, ori ca să se promoveze omnipotența „limbei statului”?

Cu asemenea întrebări însă nu-și bate capul ministru-președinte. Pentru densusul nu există în statul ungar cestiune de naționalitate, dër există pentru străinătate, de unde este chiar sprijinită. Această anomaliă îl supără și îl genéză foarte tare pe d-lu Wekerle și trebuie să fimu foarte curioși a vedé cum va face și cum va drege, ca să-și realizeze planul de-a sugruma cu măsurii polițienesci și cu restricțiunii de totu telul ori-ce comunicare de aici din țară cu străinătatea.

După enunțaiunile sale, de erî, aici ar trebui să ajungă lucrurile. Acesta însă fiind cu neputință apare foarte absurdă și ridiculă receta, ce a prescriș-o d-lu Wekerle, în vorbirea sa din Baia mare, guvernului, pentru soluțiunea cestiunii naționalităților din Transilvania și Ungaria, care după elu, există de fapt numai pentru străinătate.

Voci latine. Dela frați la frați.

Peste câte-va zile va apăre, sub îngrijirea neobositului presidentu alu Ligei, d-lu V. A. Urechiu, unu album, care va cuprinde tôte cuvintele de ocaziune, iscăliturile autografe ale

mai multor ilustri filo-români, precum și o seriă de articoli, în carî se reprobă procedura volnică a Ungarilor față de Români din Transilvania, Bănat și Țera ungară. Albumul va apăre în librăria Socec București și promise a face mare efect în totă lumea.

Etă bărbații ilustri, carî figureză în acestu album:

Bruniali, consilieru de stat din Roma Carol Donati, deputat; D. Pandolfi, Omodei, Ostini, Canegallo, Pais, Danielli, Arturo Galletti, Eugenio Mauri, Zainy, Luchini, Palizola, Calderara, Arcoleo, Mestica, Ghigi, Nicola Vischi, Testaseca, Delbalzo, Morelli, Papa, Michele Amadei, Adolfo Brunnicardi, Antonio Sinaldi, Paulo Trompea, Nicola Falconi, Giuseppe Bracci, Puglieze etc., deputați sau senatori din Roma. Nicola Barozzi, Pietro Foscari din Venezia, Angelo de Gubernatis, Tullo Massarani, senatori; Luigi Palma, prof. onorar de dreptu constituțional dela Roma; nonagenarul și celebrul istoricu Cesare Cantu; marele poetu Giosue Carducci, Petore Ferrari, senator; Roberto Fava, dîrist; profesorul Maineri, gloriosul profesor Ascoli, senator; Enrico Croce, Itudenti din Paxia și Roma, ilustrul profesor din Bologna G. Capellini; Aymo, directorul dîarului „Arena”; Lavagna, directorul dîarului „Faro Romagnolo”; Francesco Zon, directorul dîarului „Il Veneto”; Clemente Corte, senatorul Gaitan Negri, Dr. Gaetan Malenotti, directorul dîarului „Fieramosca”; avocatul Atilio Begey etc., din întreaga Italiă și din tôte stratele culturale ale străbunei patrii.

Vicomtele E. M. de Voguë, romanțierul Iules Lermina, deputatul A. Naquet, ilustrul profesor de istorie Alfred Rambaud, slavistul însemnat Louis Leger, Ag. Cavalier, L' Oiseau, Aug. Roqueferrier, președintele felibrigiului latin dela Montpellier, C. Laforque, Leonce Pingaud, profesor la universitatea dela Besançon, multu apreciatul profesor Leroy-Beaulieu, profesorul dela „Hautes-Etudej” Emile Picot (scrisu în românesce), Albert Vandal, cunoscutul biografu alu lui Napolen; Mousilhac, E. Von den Rest, rectorul universității din Bruxella; Diodonné Bras, fun-

datorul academiei poetice din Sudul Franței; istoricul Ernest Lavisse, George Fazy, avocat, doctor în drept, fostu vicepreședinte alu consiliului din Geneva; dîmna Juliette Adam, directora dela „Nouvelle Revue”; James Darmesteter, directoru la „Revue de Paris”; Henri Gaidoz; poetul vestit F. Mistral, A. Foucher de Careil, Ludovicu Drapeyron, directoru la „Revue de Geographe”, A. Espagne, deputatul Louis Legraud, A. Roux, Lavinion, Frédéric Amouretti, Alfred Berl, fostul ministru Flourens, C. Waternau, G. Garreau, Henri Rochefort, A. Saissy, G. Clemenceau, fostu ministru; L. Seutupéry, Edordo Calenda, E. Theiss, B. Beau, din partea studenților dela Lyon; E. Chabac din parte a studenților din Geneva; René Acola, membru alu curții de compturi din Paris; L'ableé Noudet, Charles Gros, Ch. Loiseau, Dr. Gobat, consilieru național elvețian, Jules Simon, fostu ministru senator; Ambroise Thomas, E. Vacherot, multu regretatul poetu Leconte de Lisle; vestitul geografu E. Levasseur, nemuritorul Fr. Coppé, publicistul cunoscutu Gaston Calmette, Emilu și Paulu Dechanel, politicanul Eduard Lockroy, popularul romanțier Emile Zola, Leon de Rosny, președintele institutului geografic; Maurice Block, T. Leveillé, profesor la școala de drept din Paris, A. Lesouf, cancelar alu alianței științifice; Comtesse Diane, fecundul poetu Sally Prudhomme, dramaturgul Meilhac, marele editor Charpentier, Felix Duraud (fôrte frumoșe versuri), François Deloncle, deputat; generalul Pormentier, Iulie Del'homme cunoscuta conferențiar, Louis Dechamp, L. Vankeinmealm; toți din ce are Franța mai ilustru pe tôte căile de cultură.

Manuscrisele de aderență ale bărbaților portughezi și spanioli, nesosind încă tôte, în acestu volum nu s'au putut tipări, decât ale următorilor, lăsându pentru unu altu II-lea volum pe ale celor rămași: Profesorul de medicină și chirurgie Caciono Maciasy Rodriguez, Alberto de Quintana, Haici, medicul-șef alu armatei spaniole, G. M. Tôres-Caicedo, fostu ministru plenipotent alu republicei Salvador la Paris, mare cruce a Legiunei de onore etc. etc.

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Cafenéa suratică.

După Bernardin de St. Pierre.

În orașul Surat din India era o cafenea, în care conveniau călători și străini din diferite părți ale lumii și conversau între ei. Odată veni acolo și unu teologu persu. Tôtă viața lui studiase ființa Dumneșerii, cetise și scrise cărți despre acesta. Lungu timp a cugetat, a cetit și a scris elu despre Dumneșeu, până ce în fine, își perdù mințea; totulu i se încurcă în cap și elu încetă de-a mai crede în Dumneșeu. Țarul auzi despre acesta și îl isgoni din imperiul său persian. Astfel se încurcă nefericitul teologu, care după-ce tötă viața lui meditase asupra primei originii, în locu ca să înțelgă, că nu mai e cu mințea sănătoșă, începù a crede, că nu mai există nici o rațiune superiôră, care ar domni lumea.

Teologul acesta avea unu sclav

africanu, care îl urma în tôte părțile. Când învătățul intră în cafenea, africanul rămase la ușă și se puse pe o pîtră, la sôre; acolo ședea elu și alunga muscele, ce veniau asupra lui. Teologul însă se aședă în cafenea pe unu fotoliu și comandă a i-se da pe o tavă opiu. După-ce îl bșu și opiuul începù a influința asupra creierilor, se întorse spre sclav.

— „Nemernicule”, îi dîse elu, „spune-mi, ce crezi tu, există unu Dumneșeu, sau nu?”

— „Se înțelge, că există”, dîse sclavul, și scose numai decât din sinu unu idolu micu de lemn. „Acesta”, dîse elu, „acesta e Dumneșeu, care mă ocrotesc de când trăsescu pe pământ. Dumneșeu acesta e făcutu din lemnul acelu pomu sântu, pe care îl adoră toți în ținutul nostru.”

Cei, carî erau de față în cafenea, auziră conversarea acesta între teologu și sclavul său, și se mirară. Fôrte curiosă li-se părea întrebarea domnului și și mai

curiosu răspunsul sclavului. Brahminul, care auzise cuvintele sclavului, se întorse spre elu și dîse:

— „Nefericitule nebun! E cu puțință a crede, că Dumneșeu pôte să fiă în sinul unui om? Numai unu Dumneșeu există — Brahma. Și acestu Brahma e mai mare ca lumea, deore-ce elu a creat-o. Elu e Dumneșeu mare, în onôrea căruia s'au clădit templele la țermurii riului Ganges; elu e Dumneșeu, căruia îi servesc singurii lui preoți, Brahminii. Și acesti preoți cunoscu pe adevăratul Dumneșeu. Au trecut douăzeci de mii de ani și ori cum s'a schimbat de atunci lumea, preoții aceștia rămaseră totu aceiași, cum au fost mai înainte, deore-ce îi scutesce Brahma, singurul și adevăratul Dumneșeu.”

Astfelu grăi Brahminul și crezù, că pe toți îi va convinge prin acesta, însă unu Evreu, care încă era de față, se amestecă și elu în vorbă pentru a-i răspunde.

— „Nu”, dîse elu, „templul adevăratului Dumneșeu nu stă în India! Și

Dumneșeu nu ocrotesc casta Brahminilor! Nu Dumneșeu Brahminilor este cel adevărat, ci Dumneșeu lui Avramu, Isacu și Iacobu, care scutesce numai pe poporul său, poporul lui Israel. De când a creat lumea, Dumneșeu a iubit numai poporul nostru, și n'a încetat, de a-l iubi! Și deocă poporul nostru e împrăștiat acum pe tötă suprafața pământului, acesta e numai probă, și Dumneșeu, cum promisese, din nou va aduna poporul său în Ierusalim, pentru-ca, după-ce minunea evului vechiu, templul din Ierusalim, va fi erăși ridicat, se facă pe Israelu domnitorul tuturor națiunilor.”

Astfelu vorbi Evreul plângendu. Elu voi să-și continue vorba, dër îl întrerupse unu Italianu.

— „Voi vorbi neadevrul”, dîse elu Evreului. „Voi atribuiți o nedreptate lui Dumneșeu. Dumneșeu nu pôte să iubească mai mult pe unu popor, decât pe celalalt. Din contră, deși elu ore-când a scutit Israelul, totuși au trecut deja 1800 de ani, de când Dumneșeu s'a mă-

Pressa franceză.

și călătoria lui Hieronymi în Ardeal.

În numărul său dela 23 Iulie, ediția de seară, marele ziar din Paris „Journal des débats, politiques littéraires” publică dela corespondentul său, următoarele despre călătoria lui Hieronymi în Ardeal:

Ministrul de interne unguresc d-lu Hieronymi a făcutuș dălele acestea o călătorie prin Transilvania pentru a se prezenta alegătorilor săi din Cojocna; — așa cel puțin anunță ziarul oficial, în realitate însă pentru a face cunoscute urbi et orbi intențiile guvernului unguresc în cestiunea română. În sfârșit au recunoscut și cei din Pesta, că metoda urmată până acuma și măsurile draconice în contra veleităților de independență ale Românilor, nu puteau ajunge decât la o catastrofa, și ministrul a venit în Transilvania pentru a pronunța cuvinte de împăcaciune, bine înțeles, sub rezerva unității statului unguresc.

Elu dăce, că guvernul este gata să facă concesii în materie de legislațiune electorală, dându transilvănenilor drepturile electorale de care se bucură Ungurii, și să estindă autonomia comunelor*, ceea ce ar micșora mult presiunea autorităților maghiare, permițându ast-fel întrebunțarea limbei române în instrucțiune și în relațiunile oficiale.

Se pare totuși, că aceste concesii vinu prea târziu; acum câți-va ani ele ar fi fost de ajuns pentru a înăbuși mișcarea; astăzi însă după procesul dela Clușiu și după toate vexațiunile și persecuțiile, pe cari au avut să le îndure patrioții români, primirea făcută ministrului nu ne permite de loc să presimțim, că spiritele iritate se vor liniști. Episcopul Szabó dăduse ordinu clerului să participe la primirea ministrului și să trimită deputațiun pe acolo, pe unde ar trece; cea mai mare parte din preoțime însă se abțin, sub motivu, că Românii sub regimul Wekerle-Hieronymi au suferit persecuțiun cu mult mai aspre, decât în cele mai grele zile ale regimului Tisza și că de-altmintrelea ministrul cunoscuse destul de bine deplorabila situațiune a Românilor, decât ca să vadă necesitatea de a se face cunoscută prin deputațiun.

SCRIRILE ȚILEI.

— 25 Iulie.

În cestiunea universitarilor români. Studenții universitari români, oari au luat asupra-și răspunderea pentru redactarea și răspândirea „Apelului” și a „Manifestului”, după cum șcim, au fost trasi în cerce-

* Din contra ministrul Hieronymi n'a vorbitu despre estinderea autonomiei comunelor, ci despre ștergerea ei totală, despre centralizare.

— R e d.

niat pe elu, și l'a împrăștiat pe totă su-prafața pământului, așa încât credința lui nu numai că nu se lătește, ci începe a și peri. Dumneșeu nu preferă pe nici unu popor, însă pe toți, cari voesc să se mântuască, îi chiamă în sinul bisericei romano-catolice, afară de oare nu există mântuire.

Astfelu vorbi Italianul. Însă unu preotă protestantă, devenind palid, răspunse misionarului catolic:

— „Cum poți dăce, că mântuirea există numai în credința D-vostă? Să șci, că mântui se poate numai acela, care servește lui Dumneșeu, conformu evangeliului, și conformu adevărului legilor lui Isuș.”

Atunci se adresă cătră amândoi creștinii unu Turc dela oficiul de vamă din Surat, care asemenea era de față și trăgea din lulea.

— „Înzădară sunteți voi atât de convinși despre adevărul credinței vostre române”, dăse elu. „Credința vostă deja

tare disciplinară din partea senatelor universitare. Acastă cercetare însă s'a suspinsă pentru ore-care timp, sub motivu, că se așteptă mai întâiu decisiunea judecătorească în această afacere. Decisiunea acum s'a aduș. Procurorul suprem de stat din Clușiu, Alesandru Vita, a încunosciată adecă în modu oficial pe rectorul universității din Clușiu, că nu va intenta procesu contra respectivilor ascultători de universitate. Astfelu deci senatul universitaru își va continua cercetarea disciplinară suspinsă. Vom vedă ce va mai eși și dintr'asta!

— o —

Earăși procesu. Părintele Lucaciu este citat ărași, ca acusat, pe ziua de 21 Augustu, înaintea tribunalului din Sătmăru. Sustratul procesului este o apelațiune a părintelui Lucaciu, înaintată ministrului de interne Iuliu Szapary, ale cărui organe au opritu în 1892 ținerea unei adunări de popor la Baia-mare. Pentru această apelațiune, care arată ilegalitatea organelor administrative, i-s'a intentat părintelui Lucaciu două procese penale calumnia. Investigațiune însă nu s'a putut face, fiindcă părintele Lucaciu a respins pe tălmaciu și n'a voit să răspundă decât în limba română. Citarea la Sătmăru s'a făcutu fără a se imana acusatului decisu de punere sub acusă.

— o —

Petrecearea din Azuga, arangeată Sămbătă seara de secțiunea Predeală a Ligei, a reușit peste așteptare. Au participat cel puțin 300 de persoane. În paușă a fostu tombolă în favorul fondului Ligei, secțiunea Predeală. Dansul a durat până în dorii zilei.

— o —

Imigrările în Croația. Numărul cetățenilor ungari, cari emigrăz în Croația, a luat dimensiuni atât de mari, încâtu fôia croată „Agrarier Tgl.” află de lipsă să se ia din partea Croației ore-cari măsuri pentru împedecarea acestei imigrațiunii. În 1890 se aflau în Croația 127,287 de locuitori streini, între cari 68,794 Unguri și 57,493 Germani, — toți aceștia imigrați acolo din Ungaria. De atunci încôce numărul acestor imigrați a crescutu mereu. În vederea acestora, fôia croată face propunerea să se ia măsuri, ca micile proprietăți țărănesci să nu pôtă trece în mâni streine, prin ceea ce s'ar pune pedecă nu numai colonizărilor, ci chiar și imigrărilor în Croația.—Pentru ce ore în „fericita Ungaria” nu imigrăz nimenea afară de Jidani, ăr din Ungaria în alte țări emigrăz în massă toate poporele, afară de Jidani?...

— o —

Grindină. Din Cuculata, în comitatul Făgărașului, ni-se șerie, că Mercuru trecută, în ziua S.-lui Ilie, o grindină mai mare ca nucile, care a durat 30 minute, a nimicitu toate sămănăturile, câte mai rămăseră în câmpu nesecerate, de asemenea a devastat totalu grădinile, pomii au fost

înainte cu 600 ani s'a înlocuit cu credința adevărată a lui Mohamed. Și după cum vedeți, credința mohamedană se lătește totu mai multu, în Europa, în Asia și chiar și în China. Voi însă-vă mărturisiți, că Evreii au fostu părăsiți de Dumneșeu, și ca dovadă aduceți împrejurarea, că Evreii trăesc în dejosire și că credința lor nu se lătește. Recunoșei deci adevărul credinței lui Mohamed, deorece ea stă în totă strălucirea ei și în continu se lătește. Numai aceia se vor mântui, cari cred în cel d'n urmă profetu al lui Dumneșeu, în Mohamed, și încă numai aderenții lui Omar, nu și ai lui Ali, căci aderenții lui Ali sunt necredincioși.”

La aceste cuvinte, teologul persianu, care aparținea sectei lui Ali, voi să replice cu vehemență, însă în momentul acela se iscă în cafenea o certy mare între toți străinii de diferite credințe, cari erau de față. Erau acolo Abisinieni creștini, Lama-indieni, Canaeli și adoratori de foc. Toți se certau asupra existenței lui Dumneșeu și asupra cultului său. Fia-care afirma, că

despoiați de fructe, cucuruzele în mare parte au fostu nimicite, etc. Anulă acesta, grindina a pricinuit pagube mari în multe ținuturi. Nu șcim, decât primăriile comunale și-au făcutu în totu locul datorința, ce le este impusă în asemenea casuri. Ele sunt obligate, ca în terminu de 8 zile să facă arătare despre pagubele pricinuite de grindină și pentru agrii devastați să cerry scutirea de dare, care necondiționat se și dă în asemenea casuri. Conducătorii poporului nostru dela sate ar trebui să se intereseze de lucrul acesta.

— o —

Cununiă. D-lu Mihailu N. Popescu și d-ra Elena G. I. Dogarescu, se voru cununa Duminecă, 31 Iulie v. c., la 6 ore p. m. în biserica Sf. Nicolae din Predeală. — Dorim fericire tinerei părech.

Hungarica.

Pressa maghiară deja de multu începuse a agita pentru înființarea unei academii militare maghiare în Buda, în care copiii maghiari să fiă crescuți pentru corpul ofiteresc. După-ce însă guvernul declară, că lui de-o-camdată îi lipsesc mijlocele de lipsă pentru scopul acesta, diariștii maghiaro-jidani începă a provoca țera, ca lipsei acesteia de bani să i-se ajute prin jertfe benevole. Unele orașe maghiare au și debătutu asupra acestei cestiuni și orașul Hajdu-Böszörmény a respins propunerea, ca să voteze 1000 fl. pentru acestu scop, și a hotărît să facă o reprezentațiune la cameră, ca să ridice școlă pe spesele statului.

O datină, care acum de multu se practică la noi. Adună din greu bani dela naționalități, pentru-ca să-i folosescă spre scopuri maghiare și mai alesu pentru maghiarisare. A lua dela nemaghiari și a da Maghiarilor, acesta este egala îndreptățire și praxa liberală a hegemonilor maghiari!

Ministrul de interne a dispus, ca patru comune de lângă Pojunu, adecă Brei-graben, Calchgraben, Weingraben și Landgraben să pörte de acum înainte numirile de Olmód, Meszvérem, Borosd și Sopron-Harsfalva.

Se bucură perciunații presei maghiare și sunt fericiti, că măcar pe hartiă au mai câștigat câte-va sute de suflete.

Ministrul-președinte sêrbesc Nicolajevici petrece de câte-va zile în Buda-pesta. În timpul acesta d-sa nu a aflatu lucru mai cuminte, decât ca să se înscrie, la recomandarea a doi scribleri, ca membru al clubului diariștilor maghiari „Otthon”. După cum bine se șcie, membrii acestui club sunt 90% Jidani, și deci ce lucru minunat — unu ministru-președinte sêrbesc se simte onorat a merge brațu la brațu și confidențial alături cu descendenții lui Israilu dela „Otthon”. Nu șcie omul ce să dăce, să se mire, sau să compătămescă!

numai în țera lui cunosc pe adevăratul Dumneșeu, și soiu, cum trebuie să-l onoreze. Toți se certau și strigau. Numai unu singur Chinesu, care încă era de față, unu școlar al lui Confucius, ședea pacnic într'unu unghiu al cafenelei și nu se amesteca în certy. Elu își bea ceaiul său asculta la cele ce se vorbeau și tăcea. Turculu, care-lu observă, în mijlocul certy, se adresă cătră elu:

— „Cel puțin tu mă sprijinesce, bunule Chinesu. Tu taci, cu toate că ai pută vorbi ceva în favorul meu. Șciu, că la voi în China există acum diferite religii. Neguțătorii voștri de mai multe-ori mi-au spus, că voi Chinesii între toate religiunile iubiți mai multu Mohamedanismul. Sprijinesce-mi cuvintele, și spune, ce crești tu despre adevăratul Dumneșeu și despre profetul său.”

— „Da, da, vorbește, ce cugești”, se adresară și ceilalți cătră elu.

(Va urma).

A doua întâmpinare.

Etă încă o întâmpinare, foarte caracteristică, din Deșu, ce-o primim dela d-lu Ang. Munteanu:

Onorate D-le Redactoru!

Ar fi fostu minune, ca să nu se facă între Românii vorbe și băneli din incidentul călătoriei ministrului!

În numerii 148, 150 și 152 ai „Gazetei”, corespondentul D-vostă dela Deșu, vorbindu despre călătoria ministrului, află cu cale să se descarce asupra noastră, alor 3 advocați emeriți, și fiindcă nulla calamitas sola, vine și „Tribuna” și ne îmblătesce.

Cum se schimbă lumea? Unul din noi — Dr. Farkaș — care nu de multu făcuse în cauza națională o călătorie la ministru, era descriș în foile noastre de notabilitate; acum când vine ministrul să restituă visita, nația nu-lu lasă să se și primescă oșpele și îi dă nota de „trădătoru”.

Dér e omul tineru, nu-i portu frica, îi recomandă, ca decât voiesce să fiă cerryndu rehabilitat, prindă și elu pe cutare om de omenia, tragă-l în noroiu, și îndrepte furia opiniunii publice în contra aceluia; astfelu descoperind unu trădătoru, elu pôte fi ăr notabilitate.

Dér e am pățit'o mai rău, — „Tribuna” mă face trădătoru, și fără de a cere taxa de traducere, mă denumesc de Moldován Gergely nr. 2.

Eră corespondentul D-vostă cu amenințarea, că om de omenia nu va mai sta cu noi de vorbă, ne închide ușa.

Ținem sfatu cu toții ce să facem?! Unisono, ne trebuie satisfacți! Să mergem la curtea cu jurați!

Colega Manu dăce, că elu fiindu pățit, nu merge la jurați, — elu în vârsta sa nu pôte cere nici satisfacți cavalerescă; va face rectificarea în „Gazeta”, avendu și oreș-care dreptu, căci este aderent și prenumerant al „Gazetei” dela prima ei aparițiune.

Dr. Farkaș, omu modestu, va urma și elu sfatul bătrănescu.

Rămăsei dér singur. — Mă duc la Clușiu, să-mi bag advocatu. Întru la unu amic vechiu (Unguru, să iertati). — Bună ziua, da ce-mi aduci? — O prisă bună frate! procese de presă contra „Tribunei” și contra „Gazetei”.

— Bravo — mi răspunde, dă-le pe mâna noastră, vei ave satisfacți grandioasă! Spune-mi ce și-au greșit?

Îi spun, că „Tribuna” a) mă face trădătoru, pentru-că am făcut unu proiect de memorandum, și nu l'am dus la ministru, b) m'a numit Moldován Gergely, c) în numărul mai recentu mi scrie numele cu „ty”.

— Nu-ți potă ajuta frate, mi dăce, pentru-că: ad. a.) să fi prezentat memorialul, atunci nu te lasam, dér decât ai făcutu ceva și l'ai acusă, dreptu are „Tribuna”, că te batjocuresce. ad. b) Moldován Gergely e om în poziți cinstită, cine te asemănă cu elu, nu-ți face nici o vătămă, ad. c) „Tribuna” are dreptu; șci, că și părinți piariști, când umblai în prima clasă, te scriau cu „ty”.

Va să dăce cu „Tribuna” am gătat.

Să vedem, mă intrăbă consulentul meu, ce ai cu „Gazeta”? — că contra Domnului celui cu barba mare, de când cu procesul memorandumului, am „picu”.

Da să nu sporim vorbe, să vedem întâiu cine e făptuitorul, cine e corespondentul?

Îi răspund, că unu băiat, care a venit pe vacanțe dela școlă.

Sermanul de tine, cu un băiat, care încă n'are vârsta imputabilă vrei să stai în fața juraților; te faci de riu.

Pe temeiul acestor arguminte, am abșis de calea justiției.

N'am altă scăpare D-le Redactoru, decât să mă rog de D-Ta, să primesci în colonele „Gazetei” următoarea rectificare:

Am auditu nu de multu o istorie cu unu popă catolic, care locuind într'o parochia ungușcă, cându erau la ordinea zilei festivitățile pentru repatrierea cadavruului lui Kossuth, n'a scos stindardu pe casă, — opiniunea publică din parochia sa i-a spartu ferestrele.

Mai târziu, când s'a pertractat în casa de sus legea despre cășetoria civilă și a cădu proiectul guvernului, — preotul nostru a arborat stindardul; urmarea a fostu, că parochienii ăr i-au spartu restrile.

Ca popa am pățit'o și eu.

Mai anu, când s'a dus nația cu memorandumul la Viena, nu aveam nici timp, nici parale pentru voiage, și m'am scapat de am făcutu și oreșcare observațiun cu privire la forma acestei întreprinderi.

De atunci m'au pus în lista celorl păcătoși....

Vine acum Ministrul.

Omenii cinstiți de pe aici mă agrăesc (veți D-le raportor, totuși mai sunt omeni de omenia, cari stau de vorbă cu mine) să facem ceva, decât ministrul vine între noi să-i servim și noi cu informații, să-i arătăm necesarul, să-i arătăm că nu numai câți-va bărbați, dar totuși suflul românesc este neîndestulit și ține la limba sa odată cu capul. Așteți să ne prezentăm la Ministru și să-i dăm despre starea noastră un memorandiu în scris!

Memorandiu, cugetam; chiar bine, vă facu eu un proiect de memorandiu: memorandul m'a mușcat, elu se mă vindece. Dără am pățit'o ca popa cea cu stindardul!

Compunem o comisiune, facem planurile, vedem proiectul de memorandiu, îl aprobăm (eu cum se nu-l aprob), dără fiind-că oracelul nostru încă nu se pronunțase în cestiune, amănăm decizia, și mă pun eu în corespondință cu bărbați din alte părți, dintre cari unii bărbați foarte cinstiți mi împărtășesc alte vederi.

Era vorba să facem o retragere cu cinste. Conchiâm o conferință, unde apoi se ne înțelegem cu treabă bună.

Trăbă bună?! să mai veți! Aici în Deșiu (pote și la D-Vostră) și-a băgat dracul între noi partea cea cu care se apără de musce. Prin urmare ai isprăvit cu treabă cea bună.

Vin omenii cu preocupare gata, oulegu omeni de pe strade, și băieți facu atacuri vehemente... Poftesc să vadă memorandul; le spunem, că întrebarea primă este, decât e consult să facem memorandiu, și numai decât am decide să prezentăm un memorandiu, va veni conținutul memorandului la desbatere.

Ba le spun, că o minoritate mai însemnată decât se va pronunța în contra memorandului, eu nu voi lua parte la prezentarea lui — în fine s'a decis să nu prezentăm nici un memorandiu; a rămas proiectul în puiculu mesei mele.

Ce trădare este aici? Este tradare, că am invitat inteligința română din Deșiu să ne consultăm? Este trădare, că am avut o părere, rea, bună cum va fi fost, da o am supus votului conferinței?

Astfel nu mai putem sta la sfat împreună, căci nimeni nu-și va da părerea sinceră, temându-se nu cum-va pentru părerea ca o dă, în bună credință, să fi înferat de trădător.

Ba este trădare! Cum v'a venit manuscrutul în posesie? și decât în modu neovincios ați ajuns la manuscrut — este trădare, că publicați din el. Și când publicați câte-va cuvinte schimosite și scose fără legătură, prezentate cu totul în altu înțeles, decât în originalu, acesta este impertinență. Chiar și din sfânta scriptură se pot scote unele pasaje „scârbose și scandalisătoare” — cum diceți, decât le vom scote mance.

Proiectul de memorandiu este numai în stadiulu cugetului, și peste cugete nu se pote judeca, dără decât în lipsa de fapte ați vrut să ne dați cugetele de gol, ca omu de omenia era datoru, d-le corespondent, ori cine e la spatele d-tale, să publice textulu întregu.

Ne mai imputați două păcate: Că am fost la cină la v-comitele. Da, am fost, mi s'a dat onorea să fiu invitat, și cina a fost foarte bună.

Am fost și la ministru, chiar și d-lu Rusu Șirianu dice, că ministrul e omu blând și simpaticu.

Am fost, ca persoană privată; ce am să facu ca persoană privată, aceea nu se pote regula în conferință. În calitatea mea de avocat stau de vorbă cu totu felul de omu, mă duce la client și în închisori; pentru ce să fug de omeni cinstiți când mi-se dă ocaziune să potu ave onore?

N'ai ce face; convenirea c'unu omu de cultură mai înaltă, chiar avându alte principii, este mai plăcută decât conversația cu soțulu țeu de principii, decât acesta este prost și pungașu.

Nu ne place guvernul?

Pentru aceea după toate formele legii totu guvern este.

Preoții noștri, corporațiunile particulare, când au ceva cauză ce se ține de competența ministrului, alergă la Escelența sa cu tota supunerea, și-i ceru ajutorulu.

Când vine apoi ministrul de bună voia, și cu bun obrazu între noi, fă ca struțulu, bagăți capulu în năsipu, și crede, că decât tu nu-l veți, nici el nu te vede. Ba te vede, da ce ții, că te vede numai pe dosu.

Ca ministru, este astăzi reprezentantul puterii executive a statulu și particularul este dator să-i respecte această calitate.

Mați datu în judecata publică, domnule Redactoru. Cine face fapte publice, se și espune critice publice. Durere, că la noi pe di ce merge critica devine totu puțin obiectivă. Și decât cineva, cu bune intențiuni, face vre-unu pasu greșit, critica noastră cea sălbăticită nu vine să-l convingă, ci-lu supune unei viviseccii.

Avem noi atâți bărbați, ca să-lu putem arunca pe fă-care, cum nu ne place, în focu? Voru fi băieții aceia, cari dau cu tină în fă-care bărbat, care după socotela lor nu face bine, să le suplinescă locul?

Adversarii politici ne decimează de o parte; căți mai rămănem, se ne mănăcă noi pe noi?

Nu dice de mine, — cu plăcere stau în latură, și le facu locu celor ce sunt în credință, că voru face mai multă ispravă — da mă temu, că de va merge totu astfel, pe aceștia în jumătatea cale îi voru da la pământu era alții.

Și ca să nu fie astfel, Te rog, domnule redactoru, ori rechiamăți.....*) ori invați-i la omenia, anumitu, să nu atae pe nimene pentru cugete, ce nu le-a implinitu, era faptele să le scrie obiectiv, lase judecata în înțelepciunea publicului, și nu facu apostrofe; minciuni încă se nu scornească. Eară venerabila „Gazeta” se nu primescă băieți de corespondenți.

Deșiu, la 1 Augustu 1894.

A. Munteanu.

Din Bulgaria.

Din Bulgaria sosesc sciri sensaționale. Corespondentulu din Sofia alu diarului „Neue freie Presse” ține de foarte probabil, că la noule alegeri pentru Sobranie voru eși învingători çankoviștii rusofili.

În cele din urmă două luni posturile din administrația au fost ocupate de funcționari rusofili, cari își voru validita influența la alegerile generale.

Programulu publicat de următorulu: *Sobrania va trimite o deputația la Petersburg; emigranții voru căpeta amnestia; principele va fi ales din nou.* Nimeni nu pote scoi rezultatulu acestei alegeri, dar — dice corespondentulu numitei foi — *de sigur nu va fi realesu Ferdinandu.* Deși Sobrania nu s'a disolvat încă, mișcările electorale s'au început deja. Partida lui Stambulov nu va juca nici un rol la alegeri; ea este dărăpănată și va ave lipsă de multu timp și de multe sfortări, până va ajunge la ceva consolidare. Cu toate acestea este probabil, că Stambulov încă va primi unu mandat în noua Sobrania. De-oamdată rusofililor li-a succedat să-lu depopularizeze de totu, ba se dice chiar, că Stambulov este acusat cu mai multe lucruri și că eventualu pote să ajungă chiar și în închisore.

Răsboiul din Coreea.

Departa de noi, în Asia mică, a izbucnit unu răsboiu între China și Japonia pentru Coreea: cestiunea e, cine să domnescă în peninsula, care e prea slabă pentru a se putu governa. Și China și Japonia își revindică drepturile la Coreea. Titulu de drept alu Chinei este mai vechiu, dar pretenșiunile Japoniei încă sunt vechi și de sute de ani ține certa între cei doi pețitori la mâna peninsulei.

Acuma însă cestiunea e pusă pe vârful sabiei și în gura tunului. Trebuie să se decidă odată, că a cui să fi Coreea. Să rămână independentă, să se anexeze la Japonia, sau China, ori să fi lăsată pradă Rusiei, — căci și Rusia e hotarnică cu Coreea și portulu ei Vladivostok din Siberia, zace aproape de frontiera nordică a Coreei.

La intervenția puterilor europene, s'a făcut în 1885 o convenția între cele două state, care pe baza suzeranității reciproce, garanta autonomia peninsulei. Dar convenția acesta n'a fost ținută nici de China, nici de Japonia. În sfârșit lucrurile au ajuns la atacuri și răsboiu.

Scim deja, că într'o luptă maritimă Japoniesii au învinsu pe Chinesii, că Japoniesii sunt stăpâni pe capitala peninsulei,

*) Cuvântulu acesta nu se pote reda, fiindu prea murdaru.

— Red.

căci au în mâna lor pe regele și pe tatăl acestuia, cărora le poruncesce acum generalulu japonezu. În lupta de pe uscat însă au învinsu Chinezii, cărora le-a succedat a duce în captivitate mai multe mii de omeni.

Acum de nou vine scirea din Tokio, că Japoniesii în unire cu armatele coreane, au datu o strânică bătăie Chinesilor; Chinezii au fost învinși totalu.

În urma acestei victorii a Japoniesilor situația în Coreea s'a agravat din nou. Se crede însă totuși, că răsboiulu i se va pune sfârșit cât mai grabnicu. După cum anunță o telegramă din Petersburg, Tarulu încă e hotărît, ca dimpreună cu Anglia să mijlocesca aplanarea divergențelor dintre puterile beligerante. Decă acesta nu va succede, atunci Rusia nu va concede nici unei puteri, ca să ocupe cu armatele lor siguratițele părți ale Coreei.

Sciri telegrafice.

Wekerle la Baia-mare.

Baia-mare, 6 Augustu. Ministrulu președinte Wekerle și-a făcutu erî s'era darea de semă înaintea alegătorilor săi. Înaintea de tote a vorbitu de cestiunile bisericesci-politice, cari în cei doi ani din urmă au predominat situațiunea. Dice, că rezolvarea lor neamănată în înțelesul separării sferei de activitate a statulu și a bisericeii, cu privire la dreptulu matrimonial și la matricule a fostu o necesitate politică urgentă. Ministrulu-președinte rectifică acele afirmări, cari dice, că s'ar fi tratat numai de o formă a încheierii căsătoriei; căci de-o parte unii au voit să rezolveze cestiunea numai din punctu de vedere confesionalu, de altă parte le lipsesce și acelora, cari au pledat pentru o altă formă a căsătoriei civile, sinceritatea și soliditatea politică, și decadența moralei politice a mersu atât de departe, încât și acelora, cari s'au întrepus pentru aceste principii în zile mai grele, le-a fostu mai multu de-a răsturna guvernulu, decât de-a face să învingă principiulu. Nu s'a tratatu der de forme neînsemnate, ci a fostu o luptă a progresulu în contra tendinței retrograde, o luptă a consecvenței politice în contra oportunismulu.

Vorbitorulu sperază, că astfel manifestarea generală a opiniunii publice va îndemna și camera magnaților să primescă reformele încă pendente și va face să amuțescă agitațiunile, ce se observă încă acolo. Are o părere prea mare despre înțelepciunea și patriotismulu diferitelor factori competenți, decât ca să se témă, că se va denega legii respectulu convenit. În ori ce casu statulu va ave puterea necesară, ca, decât va fi de lipsă, să pună capetu nisuințelor ilegale.

Viitorulu va fi alu *regulării administrațiunei*, care pe lângă întrebuințarea organelor statulu în execuțiune, are de scopu, de-a folosi puterile locale și autonome și totodată de-a căuta garanții pentru libertatea publică, între cari ministrulu numără largirea autonomiei, mai alesu privitor la controlulu puterii executive, jurisdicțiunea administrativă, regularea procedurii și simplificarea administrației.

Trecându la *cestiunea naționalităților*, ministrulu-președinte observă, că nu recunosc în genere o asemenea cestiune; dar decât sub acesta se înțelegu acele aspirațiuni, ca în țera noastră poliglotă să se facă delimitări separate administrative, după diferitele naționalități, pentru ca în aceste să se valorizeze preponderanța altor limbă, în detrimentulu limbii statulu, atunci aceste aspirațiuni nu

sunt nouă, ci există deja de veacuri. În timpul mai nou observăm numai anumite nouă abnormități, cu deosebire, că *cestiunea naționalităților se sprijinesce din afară și nu din partea cercurilor oficiose, cari după sciința vorbitorulu stau departe de aceste, ci prin reuniri private.*

O altă abnormitate este, că noi suntem acusați înaintea străinătății, că tindem la o maghiarisare neumană, violentă și nimicitoare.

Punctulu de vedere alu guvernulu, privitor la *maghiarisare*, îl precisază ministrulu-președinte, dicându, că elu (guvernulu) *vre să facă fă-căruiia posibilu de a învăța limba statulu, și nu suferă, ca acesta să se împedecă cu forța.* Aici, înaintea alegătorilor săi, cari sunt încunjuțați de diferite naționalități, ministrulu-președinte întreabă, decât a vedutu cine-va pe vr'unulu, care a fostu maghiarisat cu forța? Guvernulu însă trebuie să observe cu strictetă, ca pedepsirea să se facă pe cale legală, și ca în această țera să nu se introducă terorismulu, precum și ca liniștea publică să fi în tote împrejurările păzită.

Este în privința acesta datorința guvernulu de-a lua *măsură politienesce și de-a mânua dreptulu de asociare și de întrunire în acelu sensu, ca să nu potă deveni locu de refugiu alu nisuințelor îndreptate în contra integrității statulu.* În fine trebuie să fiă împedecați unii și alții, de-a provoca străinătatea cu gravaminele lor, cari numai aici se potă sana. Mai departe guvernulu e datoru, ca la aplicarea legii, să nu facă nici o deosebire între cetățeni de diferite limbă; ba să deștepte în fă-care cetățan alu statulu consciința, că este în tota privința cetățen egal îndreptățitu.

În fine a mai vorbitu de *afaceri montanistice și de reformele* introduse pe acestu teren, și a mulțamitu alegătorilor săi, cari îi făcură ovațiuni insuflete.

Literatură.

Vatra, foiă ilustrată pentru familiă; apare de două ori pe lună în editura Librării Școlilor C. Sfetea din București și costă 12 fl. la anu. Nr. 14 a apărut cu următorulu sumaru: Sorbona, tipuri bucarecene, de St. Basarabeanu; Puteri elementare, versuri de V. D. Pănu; Plaiulu Tătarilor, legendă de S. Fl. Mărianu; Fata leneșă, poveste de N. D. Popescu; Sânziene, versuri de Maria B. Baiulescu; Mărturisire Dorettei, după Castelnuovo, de Teodora Conta; Pastel, versuri de Virgil Cismaru; De câte-ori, versuri de G. Murnu; Mara, de I. Slavici; 1877-1878, versuri de H. G. Lecca; Epidemii istorice, de G. Vasiliu; Di aniversară, după Dykens de E. Florescu; Snove din popor, de D. Stăncescu; Magie de salonu, de Aidrod; Felu de felu. În textu se află 8 tablouri frumoșe.

DIVERSE.

Naționalitățile reprezentate în Chicago. Diarul „Svornost” aduce următoarele date asupra numărulu, cu care sunt reprezentate unele dintre naționalități în orașulu Chicago din America: Cei născuți în Europa locuesc în partea vestică a orașulu 29.242, în cea sudică 1883, în partea nordică 318 și partea de cătră mare 2813, în Hyde-Parck 375, în Jefferson 221 și în Lacke Viev 108, la olaltă 34.960. Germani, născuți în Europa, numără în partea vestică 90.566, în cea nordică 67.883 și în cea sudică 57.895. Chinezii locuesc în partea vestică 3397, în cea sudică 2234 și în partea nordică 502. Poloni sunt 33.459 în partea vestică, 12.080 în cea sudică și 2889 în partea nordică.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor: responsabilu Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 4 Iulie 1894.

Table with exchange rates for gold, silver, and various currencies like Hungarian, Austrian, and London.

Cursul pieței Brașov.

Din 6 Iulie 1894.

Table with market prices for Banenote rom., Argint român., and Napoleon-d'ori.

Table with exchange rates for Galbeni, Ruble rusești, Mărci germane, Lire turcești, and Seris. fonc. Albina.

Nr. 9690-1894.

Concurs.

Pentru administrarea noului apeduct al orașului Brașov este de a se ocupa provisorice pe un an...

Reflectanți pentru acest post, cari au de a posede calificațiunea de ingineri diplomați, au de a-și așterne petițiunile instruite în mod corespunzător...

După anul de probă se poate ocupa locul în mod definitiv.

Brașov, 28 Iulie 1894.

Magistratul orașenesc.

ABONAMENTE

LA

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with subscription prices for Austro-Ungaria: Pe trei luni, Pe șase luni, Pe un an.

Pentru România și străinătate:

Table with subscription prices for Romania and abroad: Pe trei luni, Pe șase luni, Pe un an.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Anstro-Ungaria:

Table with subscription prices for Anstro-Ungaria: Pe an, Pe șase luni, Pe trei luni.

Pentru România și străinătate:

Table with subscription prices for Romania and abroad: Pe an, Pe șase luni, Pe trei luni.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1894.

Main railway schedule table with columns for train types (person, accel., express, mixed) and destinations (Budapesta-Predeal, Ghirish-Turda, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Simeria-Hunedora, Brașov-Zărnești, Mureș-Ludoș-Bistrița, Arad-Timișoara, Careii-mari-Zelău, Sighișoara-Odorheiu-săc).

Nota: Orela însemnate în stînga stațiunilor sînt a se ceți de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. Numerii în cadrăți cu linii negri însemnă orele de noapte.